

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, 14 listopada 2023 r.

Znak: WZPS-5.431.1.27.2023.MA

**Pan
Marcin Kowalski
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Szczecinie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli², w dniu 18 sierpnia 2023 r. przeprowadzona została kontrola w trybie uproszczonym w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Szczecinie, będącym Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Czynności kontrolne wykonywane były w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie przy ul. Sikorskiego 3 oraz w Dziale Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie przy ul. Smolańskiej 3.

Kontrolę przeprowadził zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie na podstawie upoważnienia Nr 77/2023 z dnia 16 sierpnia 2023 r. w składzie: Małgorzata Andraszkiwicz – starszy inspektor wojewódzki, osoba kierująca zespołem i Sylwia Buczkowska – główny specjalista. Przedmiotem kontroli była analiza zagadnień zawartych w piśmie Biura Rzecznika Praw Dziecka dotyczących wychowanki N.T. ze szczególnym zwróceniem uwagi na organizację pieczy zastępczej.

Ustaień dokonano na podstawie analizy dokumentacji rodzeństwa (...) ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji (...), wyjaśnień udzielonych przez dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie i pracowników merytorycznych ośrodka.

Akta kontroli str.1-6

Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie w zakresie objętym kontrolą oceniam pozytywnie z nieprawidłowościami³.

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023r., poz. 1426 z póź. zm.)

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477),

³ Do oceny kontrolowanego podmiotu stosuje się 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami i negatywna.

Pismem z dnia 3 sierpnia 2023 roku Biuro Rzecznika Praw Dziecka poinformowało Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie o sytuacji sióstr (...), związanej z brakiem zapewnienia właściwej opieki w kontekście złożonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie wniosku o rozwiązanie rodziny zastępczej, działań mających na celu umieszczenie małoletniej (...) będącej w ciąży, w domu samotnej matki oraz stosowania przemocy przez biologicznego ojca wobec młodszej z sióstr (...)

Oceny dokonano na podstawie analizy dokumentacji rodzeństwa (...) ze szczególnym uwzględnieniem dokumentacji (...)

I. Analiza sytuacji rodzeństwa (...). - sytuacja prawna i rodzinna

Rodzeństwo (...) (ur. czerwiec 2006 r.) i (...) (ur. grudzień 2010 r.) zostało umieszczone w spokrewnionej rodzinie zastępczej u dziadka ojczystego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 1 października 2012 roku. Przyczyną umieszczenia rodzeństwa w rodzinie zastępczej była niewydolność wychowawcza rodziców, konflikty pomiędzy rodzicami i w konsekwencji ich rozstanie. Dziewczynki mają przyrodnie rodzeństwo, starsze (dorosłe) oraz młodsze, pozostające pod opieką biologicznych ojców. Rodzice mają zasądzone alimenty, ale ich nie płacą. Matka nie była zaangażowana w wychowanie dzieci, nie współpracowała z asystentem rodziny, ojciec dziewczynek nie podejmował zatrudnienia, borykał się z problemem uzależnienia od alkoholu, nie partycypował w kosztach utrzymania rodziny, (na dzień kontroli pozostawał na utrzymaniu swojego ojca, u którego również zamieszkiwał). Starsza z dziewczynek zaczęła sprawiać problemy wychowawcze, nie realizowała obowiązku szkolnego, eksperymentowała z alkoholem i nikotyną. Dziadek przestał radzić sobie z wychowaniem wnuczki. W związku z pogłębiającym się u (...) procesem demoralizacji, sąd wydał postanowienie o zastosowaniu wobec dziewczynki środka wychowawczego i umieścił ją w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. (...) przebywa w ośrodku od 12.11. 2020 r. Analiza dokumentacji przekazanej do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie przez młodzieżowy ośrodek wychowawczy wskazała, że wychowanka poprawnie funkcjonowała na terenie ośrodka. Problemy pojawiały się w momencie urlopowania (...) do domu rodzinnego, co skutkowało m.in. uciezkami i niepowrotami z urlopowania do ośrodka. W marcu 2023 roku młodzieżowy ośrodek wychowawczy uzyskał informację, że ich wychowanka jest w ciąży. W międzyczasie pojawiły się problemy wychowawcze z młodszą z sióstr – (...), która pogorszyła się w nauce, a na portalach społecznościowych zamieszczała swoje zdjęcia i nawiązywała kontakty z mężczyznami. Na skutek funkcjonowania w niekorzystnych i niestabilnych warunkach środowiska domowego, u młodszej z sióstr – (...) pojawiły się problemy zdrowotne, o przewlekłym charakterze (na co wskazał lekarz). Z dokumentacji wynikało, że w rodzinie już w 2020 r. pojawiły się sygnały o zachowaniach przemocowych ze strony biologicznego ojca dziewczynek. W rodzinie wszczynana była dwukrotnie procedura „Niebieskie karty”, (pierwsza od 21.01.2021 do 1.12.2021 r.) i druga od 4.05.2023 r. w związku ze zgłoszeniem przez (...) faktu pobicia jej przez ojca oraz grożenia nożem dziadkowi. Na dzień kontroli procedura „Niebieska karta” trwała nadal. Dziewczynka zgłosiła przemoc ze strony ojca pedagogowi szkolnemu. Pedagog o faktach tych poinformował MOPR. W kwestii wystąpienia przemocy ze strony biologicznego ojca, który zamieszkuje pod jednym dachem ze swoimi córkami, w ocenie kontrolujących, organizator rodzinnej pieczy zastępczej podjął niewystarczające działania. W dokumentacji rodziny znajdują się dwie notatki z czerwca 2023 r. podpisane przez terapeutę MOPR w Szczecinie, które w treści nie zawierały

informacji o rodzaju wsparcia, jakie zostało udzielone małoletniej (...) Brakowało informacji o działaniach podejmowanych w chwili, gdy pojawiły się pierwsze sygnały o przemocę ze strony ojca dziewczynki (rok 2020). Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej (MOPR Szczecin) dopiero w dniu 31 lipca 2023 r. złożył do Prokuratury Rejonowej Szczecin – Prawobrzeże w Szczecinie wniosek o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci dozoru policji oraz zakazu kontaktowania się i zbliżania do (...) i rodzica zastępczego. Na dzień kontroli, MOPR nie był w posiadaniu odpowiedzi na złożony wniosek.

W dniu 20 czerwca 2023 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie złożył do Sądu Rejonowego Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniosek o rozwiązanie rodziny zastępczej i umieszczenie małoletniej (...) w Domu Samotnej Matki w Dobieszczyźnie. W uzasadnieniu wniosku MOPR wskazał ciężą małoletniej oraz fakt, że ze względu na podeszły wiek oraz problemy zdrowotne rodzica zastępczego nie jest on w stanie w dalszym ciągu sprawować opieki nad wnuczką.

Analiza korespondencji pomiędzy MOPR Szczecin, a MOW w Cerekwicy (gdzie przebywa małoletnia (...)) wskazała, że Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej (MOPR) podejmował działania w kierunku umieszczenia małoletniej w domu samotnej matki.

Sąd Rejonowy Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, 13 lipca br. (na wniosek MOW) wydał postanowienie o urlopowaniu małoletniej z ośrodka do Domu Samotnej Matki w Dobieszczyźnie. Na tej podstawie rodzic zastępczy wystąpił do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jarocinie o wydanie skierowania do Ośrodka Wsparcia – Domu dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Dobieszczyźnie. PCPR w Jarocinie decyzją nr OIK.63.4.2023.AB. z dnia 25 lipca br. odmówił wydania skierowania do wskazanego domu, uzasadniając odmowę m.in. tym, że :

1. W Regulaminie MOW są zapisy, które wskazują, że w ośrodku mogą przebywać wychowanki w ciąży, że wychowankom tym zapewnia się odpowiednią opiekę oraz przygotowanie do rodzicielstwa, a także zapewnia wyżywienie dostosowane do potrzeb wychowanki oraz opiekę i pomoc psychologiczną, (...) nadto ośrodek wspiera nieletnią matkę w bieżącej pieczy nad dzieckiem i w jego wychowaniu.
2. Wielkopolski Urząd Wojewódzki wydał w powyższej sprawie stanowisko, że Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży przeznaczony jest dla pełnoletnich rodziców i ich dzieci, a nie dla małoletnich matek.
3. Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Dobieszczyźnie nie jest przystosowany do pracy z nieletnimi wymagającymi oddziaływań wychowawczych i resocjalizacyjnych.

Kopia powyższej decyzji znajduje się w dokumentacji MOPR w Szczecinie. W związku z powyższym MOPR rozpoczął poszukiwania kolejnego domu samotnej matki dla (...). Na przyjęcie wychowanki zgodę wyraził Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Łabuniach (woj. podkarpackie). W związku z tym, Sąd Rejonowy Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wydał postanowienie o umieszczeniu (...) we wspomnianym domu. Małoletnia miała tam zostać umieszczona w dniu 1.10. 2023 roku. Na dzień kontroli małoletnia przebywała w MOW w Cerekwicy.

2. Rozwiązanie rodziny zastępczej /działania podjęte przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie /Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, w związku z trudną sytuacją osobistą rodzica zastępczego, w dniu 20 czerwca br. złożył do Sądu Rejonowego Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniosek o rozwiązanie rodziny zastępczej i umieszczenie małoletniej (...) w domu samotnej matki. Jednocześnie podjął działania w kierunku zabezpieczenia pieczy dla młodszej z sióstr (...). Na dzień kontroli

wolę opieki nad (...) wyraziła jej przyrodnia siostra na stałe mieszkająca poza granicami kraju. Z dokumentacji rodziny wynikało, że MOPR pozostawał w kontakcie z tą osobą. W trakcie sporządzania wystąpienia pokontrolnego uzyskano informację, że przyrodnia siostra (...) przejmie nad nią opiekę jako rodzina zastępcza i przygotowywana jest w tym zakresie dokumentacja, aby dziewczynka mogła wyjechać. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynikało, że termin rozprawy w sądzie o rozwiązanie rodziny zastępczej wyznaczony został na dzień 20.10.2023 r.

Na dzień kontroli MOPR nie miał zapewnionego miejsca w pieczy dla starszej z sióstr - (...)

Akta kontroli 8-56

3. Indywidualna dokumentacja dziecka (...)

(...) (ur. czerwiec 2006 r.), w pieczy zastępczej przebywa od 2012 r. W związku z pogłębiającą się demoralizacją, wychowanka postanowieniem sądu została umieszczona w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Cerekwicy, w którym przebywa od 12.11 2020 roku. Analizie poddano dokument „ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej” z dnia 13.04.2023 r. W dokumencie znajduje się informacja, że wychowanka jest w trzecim miesiącu ciąży. Plan pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej został stworzony 23 czerwca 2023 r. Analiza tego dokumentu wskazała, że nie był on konsultowany z wychowanką. Ponadto, w „formach realizacji zadania” widnieje zapis : „podjęcie działań zmierzających do umieszczenia małoletniej w Domu Samotnej Matki...”, co jest niezgodne z prawem, ponieważ domy samotnych matek nie są jednostkami systemu pieczy zastępczej. Ponadto, w dokumentacji brakowało jakichkolwiek informacji o przeprowadzonych przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej rozmowach z wychowanką po uzyskaniu informacji o jej ciąży. Brakowało również podpisu przedstawiciela Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Pouczono w tym zakresie.

W ocenie kontrolujących, ORPZ uzyskawszy informację o ciąży małoletniej wychowanki podjął działania niezgodne z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zmierzające do umieszczenia jej w domu samotnej matki, albowiem domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży nie są jednostkami systemu pieczy zastępczej. Placówki te prowadzone są na innych zasadach i z innymi źródłami finansowania niż środki objęte systemem pieczy zastępczej. Małoletnia matka i jej dziecko umieszczone w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży pozostają poza systemem pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje dwie formy sprawowania pieczy zastępczej – rodzinną i instytucjonalną. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka . Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie : placówki opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. Katalog form pieczy zastępczej jest zamknięty.

Po zakończeniu czynności kontrolnych Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej (MOPR Szczecin) przekazał dokumentację, z której wynikało, że podjął działania mające na celu:

- odstąpienie od umieszczenia małoletniej wychowanki będącej w ciąży (...) w domu dla samotnych matek i zapewnienia rodziny zastępczej u dziadka,
- zapewnienia pieczy zastępczej dla (...) w rodzinie zastępczej u siostry,
- objęcie kompleksowym wsparciem (...) ze względu na doświadczanie przemocy ze strony biologicznego ojca.

Informacje te miały wpływ na ocenę działalności Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej (MOPR Szczecin) w kontrolowanym obszarze.

Akta kontroli 60-172

Podsumowanie ustaleń kontroli:

1) stwierdzone nieprawidłowości:

1. Niewystarczające wsparcie dla (...) w związku z doświadczaniem przemocy ze strony biologicznego ojca.
2. Niezgodne z przepisami działania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej (MOPR Szczecin), mające na celu umieszczenie małoletniej (...) wychowanki pieczy zastępczej będącej w ciąży w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.
3. Nie uwzględnienie zdania małoletniej wychowanki będącej w ciąży przy opracowaniu planu pomocy dziecku z dnia 23.06.2023 r.

2) przyczyny stwierdzonych uchybień/ nieprawidłowości:

- mylna interpretacja przepisów,
- zaniedbania,

3) skutki stwierdzonych uchybień /nieprawidłowości:

- działania skutkujące umieszczeniem małoletniej wychowanki będącej w ciąży w instytucji poza systemem pieczy zastępczej,
- niewystarczające wsparcie dziecka doświadczającego przemocy.

4) osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości:

- dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie
- pracownicy merytoryczni ośrodka

5) uprawnienia jednostki kontrolowanej:

- zgodnie z art. 197d ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli jednostka kontrolowana może zgłosić umotywowane zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego w terminie 7 dni od daty jego otrzymania.

6) wpis w książce kontroli: 5/2023

7) wystąpienie otrzymują:

- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie,
- a/a.

Problematyka normowana ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ma swoje podstawy w Konwencji o prawach dziecka oraz Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 72 ust. 1 i 2 stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją, a dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. Podkreślić należy, że prawo do opieki przysługuje w równym stopniu małoletnim matkom, jak i ich dzieciom.

Z uwagi na powyższe wydaję dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie, będącym Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej

zalecenia znaczące:

1. Nie umieszczać małoletnich wychowanków w ciąży w instytucjach funkcjonujących poza systemem pieczy zastępczej,
2. Przy opracowywaniu planu pomocy dziecku uwzględniać zdanie małoletniej wychowanki będącej w ciąży – w każdym takim przypadku.

zalecenia zwykłe:

1. Zapewniać każdemu wychowankowi pieczy zastępczej kompleksowe wsparcie w sytuacji doświadczania przemocy domowej.

W przypadku braku zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych proszę poinformować mnie w ciągu 30 dni od daty otrzymania wystąpienia o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych.

.....

Zespół inspektorów:

.....

.....

Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego

.....

Na oryginale właściwe podpisy